

<h1>دەربارەى بۇدجەى شەخسى تۇ

<p1>

ئەم زانىيارىنە بۇ تۆپە ئەگەرتۈپان بە كېك لە ئە ندامانى خېزانى يارمەتى سوشىيال سروسىس (Social services) وەرئە گرن، يان لەوانەيە لە داھاتوودا پېويست بېت وەربىگرن.

<p2>

كەسائېك كە كەمئەندامن يان نەخوشى درېژخايەنيان ھەيە يان پېر و پەككەوتەن، بەردەوام پېويستيان بە يارمەتى ھەيە لە ژيانى رۇزانەياندا بۇ ئەوھى بتوانن سەربەخۇ بۇين. زۇر كەس دە تۈانېت ھەندى لەم يارمەتەيەيانە لە دايرەى سوشىيال سېرفېس وەربىگرن. سوشىيال سېرفېس بەشېكە لە دايرەى شارەوانى (كانسل)ى ناوچەكەت. وە دەشى بە دايرەى خزمەتگوزارىەكانى كۆمىونىتى (كۆمىونىتى سېرفېس) يان دايرەى چاودېرىيە كۆمالايەتەكان (سوشىيال كەپىر سېرفېس) ناو بېرېت.

<p3>

لەو شوپنەى كە لېنى دەژېت، لەوانەيە بتۈانېت بە بەكارھېنانى "بۇدجەى شەخسى" ئەم يارمەتەيە وەربىگرن. ھەبوونى بۇدجەى شەخسى دە تۈانېت بېتتە ھۆى ئەوھى كە تۇ بتۈانېت كۆنترۆلت ھەبېت بەسەر يارمەتەيەكەتدا و بتۈانېت ئەو جۇرە يارمەتەيە وەربىگرن كە زياتر بەكەلكى تۇ دېت.

<p4>

دواى ھەلسەنگاندېنېك سوشىيال سېرفېس پېت دەلېت چەند پارە داينىكراوہ بۇ ئەو يارمەتەيانەى تۇ پېويستتە. ئەمە "بۇدجەى شەخسى" تۈپە. تۇ دواى ئەمە دەتۈانېت بېتتە كە دەتەوېت چ جۈرە يارمەتەيەك بەم پارە بىكرېت. خەلكېكىش دادەنرېت كە يارمەتېت بىدان لە ئەنجامدانى ئەمەدا. زياترېش بۇت پروون دەكەينەوہ كە ئەمە چۇن كاردەكات. ھەروہەا بەرېرسى يارمەتېدان بە تۇ لە سوشىيال سېرفېس يان بەرېرسىيارى سەلامەتى دەرونى تۇ دەتۈانن زانىيارى زياتر لەم بابەتە بە تۇ بدەن.

<h2>

ھەلسەنگاندەنە كە – دەستىشانىكردنى ئەوھى كە چەند پارە لەبەردەستداىە بۇ ئەمە يارمەتەيانەى تۇ پېويستتە

<p5>

بۇ ئەوھى بزائىن چەند پارە ھەيە بۇ يارمەتېدانى پېداوېستىەكانى تۇ، پېويست دەكات وەلامى ھېندى پېرسىيار بەدەيتەوہ. پېرسىيار لى دەكرېت لەسەر ئەو شتانە كە تۇ پېويستتە بە يارمەتېدان ھەيە، و لەسەر ئەوھى كە تا چ رادەبەك پېويستتە بەم يارمەتېدانە ھەيە. ئەم زانىيارىنە بەكەلكى دېت بۇ بىراردان لەسەر ئەوھى كە چەند پارە دەشىت بۇ تۇ داين بىكرېت و ئەم پارەيە خەرجى چ جۇرە شتېك بىكرېت. بەم پارەيە دەگوترېت بۇدجەى شەخسى تۇ.

<p6>

چەند جۇرېكى جىاواز لە پارەى حكومەتى ھەيە كە دەتۈانېت بېتتە حسابى بۇدجەى شەخسى تۆوہ. ھەندى لەم پارەيە بۇ كرېنى دەزگا و گۇرانى خانووەكەتە

بەشىۋەيەك كە لەگەل باروزرووفى تۇدا بگونجىت. ھىندىكى بۇ دابىنكردىنى پىداۋىستىيەكانى رۇژانەى تۇيە، واتە خۇ شورىدن و جل لەبەركردن و چوونە دەرەوۋە و بازاركردن. ھەرۋەھا پارەھەيە كە يارمەتى تۇ بدات بتوانىت ئىش بىكەھىت. بەرپرسى يارمە تىدان بە تۇ (كە ير مەنەجەر) دەتوانىت ئەوۋەت بۇ روون بىكاتەوۋە كە وا چ پارەيەك دەتوانىت بىخەپتە ناو حسابى بودجەى شەخسى خۇتەوۋە.

<h3>

پلان دارشتن بۇ ئە و يارمە تىەى تۇ پئويستتە

<p7>

ئىستا كە دەزانى چەند پارەت ھەيە، دە شىت نەخشەى بۇ دابرىژىت كە چۇن خەرجى بىكەيت. تۇ دەتوانى، ئەگەر بتە وىت، بۇ نوسىنى پلانەكەت لە كەسىك يارمەتى وەرگىت. ئەمە گرىنگىرىن بەشى وەرگىرنى بودجەى شەخسىيە. لەم بەشە تۇ دەتوانىت بلىيت دەتەووت زىانت چۇن بىت و رىگەى گەئىشتن بەو شوپنە بدوزىتەوۋە. دەتوانىت داوا بىكەيت لە كەسوكار و ھاورىيانىت تا يارمەتت بىدەن بۇ دارشتنى پلانەكەت و ھەرۋەھا بەرپرسى يارمە تىدان بە تۇ بىت دەلپت چ كەسانىكى تر دەتوانن يارمەتت بىدەن.

<p8>

رىگەى جۇر بە جۇر بۇ نوسىنى نەخشەكە ھەيە. بەرپرسى يارمەتىدان بە تۇ دەتوانىت دەرپارەى ھەندى لەم رىگەيانە لەگەلتدا بدووت. ھەندى كەس لەسەر مىزى چىشتخانەكەياندا دادەنىشن و باسى ئەو شتانەى كە دەيانەووت لە پلانەكەياندا بىت دەكەن و دەينووسن. ھەندى كەسى تر لەگەل ئەو گرووپانەى كەوا يارمەتپان دەدەن. پلانەكە بنوسن ئىش دەكەن و بىكەوۋە بىر لە پلانەكە دەكەنەوۋە و يارمەتى يەكتر دەدەن. ھەندى كەس لە وىنە و ھىلكارى كە لك وەردەگىرن تا بتوانن ئەو شتانەى دەيانەووت بىنووسن. تۇ دەتوانىت پلانەكەت بۇ خۇت بە تەنبا بنوسىت يان دەتوانىت داوا بىكەيت لە كەسىك لە سوشىيال سىرقس و يان ھەر رىكخراۋىكى تر يارمەتت بدات.

<p9>

كاتىك پلانەكەت دەنوسىت، باشتىن كار ئەوۋەيە بىر لەو شتانە بىكەپتەوۋە كەوا لەژاندا بەراستى بۇ تۇ گرىنگىن. ئەمە يارمەتى تۇ دەدات تا بزانىت چ يارمەتپەك باشتىن سودى بۇ تۇ ھەيە لە ژيانندا.

<p10>

لە پلانەكەدا تۇ دەشىت باسى ئەوۋە بىكەيت كە چ شتىك لەژيانندا ھەيە كەوا دەتەووت بىگورىت. ئەمە دەتوانىت شموولى گورىنى شوپنى ژيانىت بىت يان گورىنى پىشتىگىرىيەك كە وەرپ دەگىرت يان گورىنى چۇنپەتى بەسەرىردنى كاتت. يان دە تۋانىت تەنبا باسى گورىنى پىشتىگىرىيەكەت بىت كە تۇ بەو جۇرە بتوانىت ئەو شتانەى بۇت گرىنگە لە ژيانندا رابىگىت.

<p11>

پلانەكە دەشىت باسى ئەوۋە بىكات كەتۇ دەتەووت لە كام پىشتىگىرىيە كەلك وەرپىگىت كە بتوانىت ئەو گۇرانكارىيە لە ژيانندا پىويستتە دابىنى بىكەپت. ھەرۋەھا دەشىت باسى ئەوۋە بىكات كە تۇ چۇن بەتەمايت خۇت ساغ و سەلامەت رابىگىت.

<p12>

پلانىكه پيويسته ديارى بكات كه تو چؤن به تهمايت بودجهى شهخسى خؤت به كار بهيئيت. ده شيئت باسى ئه وه بكات كه شته كان چهن د پارهيان تى ده چيئت.

<p13>

چهن د ريگه ي جور به جور هه يه بو وه رگرتنى پاره كه بو ناؤ حسابى بودجهى شهخسى خؤت. تو ده توانيت داوا بكه يت پاره كه ت بو بيئرن بو سهر حسابى بانكى خؤت و بوخؤت خهرجى ئه و شتانه ي له پلانىكه دا هاتوو لى بكه يت. به مه ده گؤترىت پاره دانى راسته وخؤ. تو ده توانيت داوا بكه يت له كه سيك يان ريكخراوئك كه چاودپرى پاره كه ي تو بكه ن و شته كانت بؤيكرن. يان ده توانيت پاره كه له و شتانه خهرج بكه يت كه شاره وانى (كانسيل) بو ت ده كرئت يان بو ت دابين ده كات و پيويست نه كات بوخؤت پاره كه بيئيت.

<p14>

پلانىكه پيويسته روونى بكات وه كه چؤن هه ركام له و يارمه تيانه ي تو پاره ي بو خهرج ده كه يت به رتوه ده چيئت. بو نمونه ئه گهر تو پيويسته كه سانيك دابمه زرئيت كه ئيشت بو بكه ن و يارمه تيت بده ن، ئه وه ده بيت روونى بكه يت وه كه چؤن به تهمايت ئه و كه سانه بدؤزبنه وه و چؤن به تهمايت پاره يان بده يتى و چؤن مه شقيان پيئده كه يت و كى سهر پهرشتيان ده كات. تو ده توانيت ئه مه خؤت بيكه يت يان داوا بكه يت له ريكخراوئكى تر كه ئه مه ت بو بكات.

<p15>

پلانىكه پيويسته باسى ئه وه بكات كه تو چؤن ده توانيت كونترولت به سهر زيانى خؤتدا هه بيت. ئه مه ماناى بيركردنه وه به له وه ي كه چ بريارتك دهرده كه يت. ئه گهر كه سانى له جياتى تو بريار ده بيت روون بيت ئه وان چؤن تو تيكه لى قه زيه كه ده كه ن و چؤن ره زامه ندى تو وه رده گرن.

<p16>

له كؤتاييدا پلانىكه ده شيئت باسى ئه وه بكات كه تو و كه سانى تر چؤن به تهمان هه ول بده ن ئه م پلانىكه جى به جى بكه ن. پلانىكه ده شيئت دياريكه رى شتى راسته قينه بيت كه وا له داها توودا پئك دبت يان روو ده دات. به م جوره ده كرئت دواتر ئاور بدرتته وه و بير له وه بكرتته وه كه ئايا پلانىكه ئيش ده كات يان نا.

<h4> رئككه وتن له سهر پلانىكه

<p17>

دواى ئه وه ي كه تو پلانىكه ي خؤت نوسى، شوسيال سيرفس بيت ده ليت كه ئايا ئه وان به پلانىكه كه ت رازين يان نا. ئه گهر ئه وان به و قه ناعه ته نه گهن كه پلانىكه ي تو ده توانيت تو ساغ و سه لامه ت و پاريزراو راگريت، ئه وا داوات لى ده كه ن بيگؤريت. ئه گهر تو بيت وايه كه پاره كه به شى ئه وه ناكات كه تو بتوانيت ساغ و سه لامه ت و پاريزراو بمئيت، پيويسته له گهل ئه وان قسه بكه يت.

<p18>

ئه مانه هه ندى نمونه ن كه چؤن خه لكى تر له به شه كانى ترى ولات بودجهى شهخسى خؤيان خهرج كردوه:

<p19>

شىلان كە رىم شوي كىردوۋە و كۆرۈنكى 11 سالانى ھە يە. ئە و كەمئەندامە و كەسىكى يارمەتيدەرى ھە يە كە يارمەتى دەدات. ئە و زۆر لە يارمەتيدەرى كە رازى بوو. بە بودجە شەخسى خۆى ئەم يارمەتيدەرى راگرت، بەلام لە ھەمان كاتدا تۈانى ھەندى پارە پاشەكەوت بىكەت بە ۋەى داۋا لە مېردەكەى بىكەت كە جارجار يارمەتى بدات لە ھەستان لە برى يارمەتيدەرى كە. بە و پارەى خستبوۋىە لاۋە، شىلان تۈانى ھەواگۆرۈك بۇ يەككە لە ژوورەكانى خانوۋەكەى بىكەت. ئەمە بوو بە ھۆى باشتىر بوۋى ھەناسە كېشەنى لە كاتى ھەۋاى گەرمدا و بەم ھۆىە ۋە كە متر پېۋىستى بە خوشخانە بوو. ئەمە ھەم بۇ مېردەكەى و ھەم بۇ كۆرەكەى باش بوو. ھەروەھا بە و پارە يە تۈانى ھەندى نشىۋى سووك بۇ خانوۋەكەى بىكەت كە بتۈانىت بە چەرخ(عەرەبانە) لە ناو خانوۋەكەدا ھاتوۋچۇ بىكەت.

<p20>

كەك رېۋار و ھېرۇ خان پىكەۋە دەژىن و كچەكەيان، ھە لالە، يارمەتەيان دەدات. ھېرۇ خان كېشەى بەدەنى ھە يە و ھەروەھا جارجار نەخۇشى لە بېرچوۋنەۋەى كاتى ھە يە (شتى لە بېر دە چىتە ۋە).
كەك رېۋار كۆپرە و نەخۇشى لە بېرچوۋنەۋەى كاتى ھە يە و لە زۆرەى ئىش و كارەكانى ژيانى رۇزانەدا يارمە تى ژنەكەى دەدات.

<p21>

ئەۋان فەرمانبەرلىكى ئازانسىك (رېكخراۋىك) يارمەتى دەدان، بەلام بۇيان دەرکەوت كە پلان دارشتن بۇ ئىش و كارى رۇزانەيان ئاسان نەبوو لەبەر ئەۋەى فە رمانبەرەكە ھە رۇژە لە كاتىكى جياۋازدا دەھات بۇ يارمەتيدەيانان. ھېرۇ خان چوۋ بۇ خانوۋى پېر و پەككەوتەكان تا تۇزى ئىسراحت بە مېردەكەى بدات، بەلام ئە و شوپنەى پېخوش نەبوو.

<p22>

ئەۋان بودجەى شەخسى خۇيان بەكار ھېنا تا بتۈان فە رمانبەرلىك لەئازانس ۋەرگرن كە يارمەتەيان بدات، بەلام ئەم جارە خۇيان كەسەكەيان ھە لېزارد و خۇيان دياريان دەكرد ئەۋ فەرمانبەرە چ كاتىك بېت بۇ لايان. لە باتى چوۋن بۇ خانوۋى پېر و پەككەوتەكان، ئەۋان جارجار ژوورېكىان لە ھوتلىك لە (بۆرمەس) دەگرت كە بېرەۋەرى خۇشى بۇ ھەردووكيان ھەبوو. ئەمە ئىسراحتەتتىكى باش بوو بۇ ھەردووكيان. ھەروەھا پارەياندا بە ئازانسىكى پىشتىگىرى لە بۆرمەس كە يارمەتى ھېرۇ خان بدات لە چاۋدېرى شەخسى خۇيدا. ھەروەھا ھېرۇ خان ھەفتەى جارېك دەچوۋ بۇ يەككە لە سەنتەرەكانى تەمەنداران كە لەلايەن شاراۋانى (كانسل) ۋە بەرپوۋە دەچوۋ.

<p23>

سىروان كورېكى گەنجە كە لەگەل خېزانەكەيدا دەژىت. ئە و گىرتى فېرېۋون (جورېك لە كەموكورى لە فېرېۋوندا) و ھەروەھا نەخۇشى (ئۆتېسم) ھە يە. ئە و دەچوۋ بۇ قوتابخانە يەك كە زۆر لە مالىۋە دوور بوو ۋە ھەزى لى نەدەكرد. كاتىك لەمالەۋە بوو فەرمانبەرەنى جياۋازى زۆر دەھاتن بەرزى بىكەنەۋەۋە و بېبەنە دەرەۋە. ئەۋ ئەمەى پېخوش نەبوو كە كەسانى جياۋازى زۆر لە ژياندا بن و خېزانەكەشى ئەۋەيان پېخوش نەبوو كە مالىكەيان پىر بېت لە كەسانى نامۇ كە پىرۇن و بېن. ئەۋ زۆرەى كاتەكان دەبوۋە ھۆى ئەۋەى كە كەسوكارى نەتۈانن بىخەون، لەبەر ئەۋەى خۆى تەپەتەپى زۆرى لە ژوورەكەيدا دەكرد. سىروان نەيدەتۈانى قسە بىكەت، بويە خېزانەكەى پلانى بودجەى شەخسىان بۇ دارشت بەپېى ئەۋ شتەنەى لەسەر ئەۋ ئەيانزانى. ئىستا ئەۋ دەچىت

بۇ كۆلچ و تيمىكى بچووكى كارمەندى له كوميونىتى ناوچه كەى خۇبەوۋە ھەيە، خىزانە كەى مامەلەيە كيان لەگەل وەرزشگا {جيم (Gym)} ى ناوچه كەى خويان كردوۋە كە كارمەندى يارىدە دەرى سىروان بتوانىت بە خۇرايى بە كارتى ئەندامىە تى سىروان لەگەلدا بچىتە ژوورەوۋە. ئىستا سىروان ھەموو رۇژك دەچىت بۇ جيم و خۇي لەسەر دەستگاكان زۇر ماندوۋ دەكات وئىستا ھەموويان شەو بەباشى دەتوانن بنوون.

<p24>

سۇران پياۋىكە تەمەنى لە (30) يەكان داىە كە بۇ ماۋەيە كى زۇر خزمە تگوزارىە كانى تەندرووستى دەروونى بەكارھىناۋە. ئەو شتانەى كە يارمە تىدەر بوون لە پاراستنى باشى ئەودا پشوووان يان سەفەر كردن و پەيوەندى لەگەل برادەرانىدا و برادەرى تازە دوزىنەوۋە و وپنە كپشان بوو. ئەو دەيتوانى لە سەنتەرى تايىەت بە نەخوش و پەككەوتە كاندا وپنە بكپشيت، بەلام رقى لەوۋە بوو لەو شوپنە يپت. خانووي پير و پەككەوتە كان ھەبوو كە دەيتوانى بۇ ئىسراحت بچىت، بە لام حە زىي لەو شوپنە نەدە كرد. ئەو بە بودجەى شەخسى بچووكى خۇي ھەندى شتومە كى وپنە كپشانى كرى و لە مالمەوۋە دەستى بە وپنە كپشان كرد. ھەرۋەھا ھەندى پارەى خەرجى ئابوونەى يانەيەك كرد كە لەو پدا دەيتوانى خەلك بىنىپ و برادەرى تازە بۇخۇي پەيدا بكات. بەشكى ترى بودجە كەى بۇ سەفەر كردن لەگەل ھاوريانىدا خستە لاۋە و ھەندىكىشى لەسەر بەدەستەپنەنى مۇلەتى لىخۇرپن (ئىجازەى ساپەقى) خەرج كرج.